

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Літературна освіта в новій українській школі

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова   Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальностей: 014 Середня освіта.

Обмеження для вибору: наявність пререквізитів («Історія української літератури», «Вступ до літературознавства», «Педагогіка», «Психологія», «Методика навчання української літератури»).

Кількість кредитів (годин): 4 (денна форма: 120 год.: 22 - лекції; 26 - практичних; 72 - самостійна робота; заочна форма: 120 год.: 6 - лекції; 6 - практичні; 108 - самостійна робота).

Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: Соколова Алла Василівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: к. філол. н, доцент, доцент кафедри української мови і літератури

Кафедра: української мови і літератури

Робочий e-mail: allasokolova@ukr.net

Години консультацій на кафедрі: четвер: 13:10-14:10

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Літературна освіта в новій українській школі» є опанування низки завдань фундаментальної професійної підготовки кваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців у галузі загальної середньої освіти відповідно до європейських стандартів, вивчення специфіки професійно-педагогічної діяльності вчителя української літератури.

Мета дисципліни – забезпечити професійну підготовку майбутнього вчителя-словесника, формування дослідницьких якостей та творчого потенціалу його особистості, розвиток здібностей та самостійності у пошуку нестандартних рішень методичних проблем. З цією метою передбачається системно та послідовно висвітлити здобутки вітчизняної методики викладання літератури як науки в загальноєвропейському дидактичному контексті, сформувані у здобувачів вищої освіти фахові методичні уміння і навички, забезпечити засвоєння ними психолого-педагогічних знань та підготувати до їх застосування в практичній професійній діяльності.

Для досягнення мети передбачається реалізація наступних завдань:

теоретичні

- сформувані уявлення про методологічні та психолого-педагогічні засади, специфіку викладання української літератури в НУШ;
- зосередити увагу на нагальних проблемах методики викладання української літератури;
- сформувані уявлення про найбільш характерні види професійної діяльності вчителя літератури;
- висвітлити взаємозв'язок сприйняття та аналізу літературного твору;
- обґрунтувати нерозривність пізнавальної і перетворювально-практичної діяльності майбутніх фахівців педагогічної спеціальності, що забезпечує їх готовність до успішної реалізації власного особистісного потенціалу в професійній сфері, сформувані потребу на практиці ставати креативними вчителями-словесниками.

практичні

- озброїти здобувачів вищої освіти основами вмінь та навичок організації в закладі загальної середньої освіти процесу :
- читання, інтерпретації, аналізу тексту художнього твору з урахуванням його національної, родової та жанрової специфіки;
- засвоєння школярами питань історії та теорії української літератури;
- мовної діяльності учнів, їх літературної творчості;
- додаткового читання;
- виховання, навчання та розвитку особистості учня засобами художнього слова в класно-урочній та/або будь-якій іншій з форм роботи;
- формувати здатність до свідомого вибору засобів педагогічного впливу відповідно до різних ситуацій для успішного вирішення проблем навчання, виховання і освіти.

3. Компетентності та програмні результати навчання

Навчальна дисципліна забезпечує розвиток ключових та фахових компетентностей (літературної та літературознавчої зокрема, педагогічної та методичної), а також формування у здобувачів вищої освіти обов'язкових для майбутньої професійної діяльності компетенцій. *Досягнуті результати можуть бути використані в подальшій професійній діяльності.* Зокрема, використовувати набуті знання при викладанні української літератури в закладах середньої освіти, застосовувати новітні форми і методи навчання.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1. Літературна освіта в новій українській школі.

«Українська література» як навчальний предмет у сучасній вітчизняній школі. Література як засіб глобалізації та лібералізації української освіти і перебудови її на засадах особистісно зорієнтованої педагогіки, шлях до формування нерепресивної свідомості і нонконформізму. Основні парадигми шкільної літературної освіти. Актуальні проблеми викладання української літератури в закладах загальної середньої освіти України.

Тема № 2. Концептуальні засади реформування літературної освіти.

Мета і завдання шкільних курсів літератури у контексті Концепції Нової української школи (2016). Зміст, структура, принципи побудови модельних навчальних програм з української літератури для 5-9 класів Нової української школи, їх основні рубрики. Ключові компетентності та специфіка їх формування засобами української літератури.

Тема №3. Навчально-методичні видання із української літератури.

Різновиди, функції, вимоги до змісту, структури, навчально-методичного апарату сучасного навчального видання із української літератури, аналіз чинних навчальних видань (підручників, підручників-хрестоматій, хрестоматій тощо), основи методики організації роботи учнів з навчальними книгами.

Тема №4. Сучасні методи та прийоми викладання літератури в новій українській школі. Проблема класифікації методів викладання літератури в закладах середньої освіти. Різноманітні класифікації методів. Специфічні методи викладання літератури. Класифікації методів викладання Т. Бугайко та Ф.Бугайко, Є. Пасічника, М. Кудряшова, В. Маранцмана, Б. Степанишина та ін. Класифікація методів та прийомів викладання літератури М. Кудряшова. Навчальна діяльність як творче поєднання декількох методів. Сукупність трьох груп методів (методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання мотивації учіння, методи контролю та самоконтролю ефективності навчання) як запорука їх цілісності. Удосконалення методів викладання, створення нових технологій як нагальна проблема методики викладання літератури у новій українській школі.

Тема №5. Інтерактивні технології навчання української літератури.

Інтерактивні технології навчання на уроках зарубіжної літератури як специфічна форма організації пізнавальної діяльності учнів (значення поняття «інтерактив», мета, завдання, позитивні та негативні сторони інтерактивної моделі навчання, важливість психологічної підготовки учасників навчального процесу, специфічні функції вчителя, різновиди класифікацій інтерактивних методів навчання, чотири групи інтерактивних технологій за О. Пометун та Л. Піроженко тощо). Провідні різновиди інтерактивних технологій: кооперативна модель навчання, фронтальна технологія, технологія навчання

ситуативного моделювання (навчання у грі), технологія навчання у дискусії. Інтерактивні прийоми навчання зарубіжної літератури: різновиди форм організації роботи за кооперативною формою навчання (робота в парах, ротаційні трійки, «Мозаїка», «Два – чотири – всі разом», «Карусель», робот в малих групах, «Акваріум», «Ательє» тощо), різновиди фронтальних технологій («Мікрофон», «Завершіть речення» або «Літературний крос», «Асоціативний кущ», «Мозковий штурм» (брейнстормінг), «Навчаючи – вчуся», «Дерево рішень» тощо), прийоми технології навчання у дискусії («Метод ПРЕС», «Обери позицію», «Зміни позицію», «Безперервна шкала думок», «Дискусія», «Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу», «Дебати»).

Тема №6. Цифрові технології у навчанні української літератури.

Цифрові технології у навчанні зарубіжної літератури. Сучасні вимоги до викладання літератури передбачають обов'язкову інтеграцію медіаосвіти з літературою. Функції медіазасобів, основні вимоги до них. Класифікація засобів ІКТ та способи їх застосування на уроках світової літератури. Різновиди засобів ІКТ: аудіоматеріали, відеоматеріали, тестова технологія, аудіокнига, електронна книга, електронний підручник, віртуальна екскурсія, форми виконання самостійно різних видів завдань (створення «хмари слів», «дерева знань», «інфографіки», «портфоліо літературного героя», презентації, інтерактивного плакату, інтерактивних ігор, онлайн тестів тощо). STEAM-освіта. Впровадження елементів STEAM- / STREAM-освіти в процес викладання зарубіжної літератури.

Тема №7. Наочність на уроках української літератури та методика її використання. Наочність на уроках зарубіжної літератури: специфіка, функції, різновиди, методика використання. Особливості укладання таблиць, опорно-логічних схем, кластерів, фіш-боунів із застосуванням інтерактивної дошки. Скрайбінг, кроссенс, інфографіка та буктрейлер як особливі засоби унаочнення навчального матеріалу.

Тема №8. Літературний розвиток читача-школяра.

Учень-читач як «людина екрану», а не «людина-книги». Проблема читача у сучасному суспільстві та в школі. Особливості сприйняття літературного твору учнями в залежності від індивідуального типу мислення особистості, її віку, рівня літературного розвитку, ставлення до мистецтва. Основні рівні літературного розвитку учня. Вікові особливості та етапи літературного розвитку учнів. Особливості сприймання літературного твору учнями молодшого, старшого підліткового віку та віку ранньої юності.

Тема №9. Читання твору як важлива ланка вивчення літературного тексту. Методика проведення уроку додаткового читання. Читання твору як соціальна, психологічна і методична проблема. Криза читання як сучасна світова проблема. Проблема читання у цифрову добу та шляхи її подолання. Види читання та їх функції. Організація читання тексту учнями (аудіо книга: «за» і «проти»). Робота по засвоєнню тексту художнього твору. Робота над планом та переказом твору. Види переказів. Роль учителя літератури у розвитку читацької культури учнів, підвищення рівня їх літературного розвитку. Особливості організації самостійного читання учнів у позакласний час. Різновиди уроків позакласного (додаткового) читання та особливості їх організації і методики проведення.

Тема 10. Шкільний аналіз художнього тексту: специфіка, різновиди та прийоми. Передумови аналізу тексту в шкільному вивченні. Мета, функції, принципи аналізу художнього твору в школі. Літературознавча концепція – підґрунтя аналізу твору у школі. Відмінність шкільного аналізу від літературознавчого. Різновиди аналізу тексту у шкільному курсі та їх співвідношення; а) оглядовий; б) вибірково-спрямований; в) детальний (текстуальний). Проблема запровадження елементів компаративного аналізу художніх творів в закладах загальної середньої освіти України. Особливості організації вчителем діяльності учнів на заключному етапі вивчення художнього твору в шкільному курсі.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Політика курсу відповідає принципам академічної доброчесності, визначеним у «Положенні про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС» в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті.

Відвідування лекцій, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, здобувачам вищої освіти рекомендовано відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються вміння, необхідні для виконання тестових завдань, навчальних проєктів та успішного виконання самостійної роботи.

Академічна доброчесність

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та проміжного контролів.

Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі).

Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ІДГУ», «Кодексом академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ».

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Використання технологій штучного інтелекту

Здобувачі вищої освіти можуть використовувати інструменти моделей генеративного ШІ для:

- проведення дискусій, обговорення ідеї, розвиваючи власні думки та аналізуючи ідеї “співрозмовника”;
- перегляду своїх ідей, їх переформулювання для поліпшення структури та їх чіткого, більш конкретного висловлювання;
- організації самостійного навчання, розвитку навичок письма, вдосконалення стилю висловлювання та розширення лексичного запасу;
- автоматизованої перевірки граматики, структури та стилю своїх написаних робіт;
- створення мультимедійних матеріалів (анімації, відео чи інтерактивних презентацій);
- розробки ігрових сценаріїв, що сприяє розумінню різних ситуацій та розвитку стратегічного мислення;
- аналізу великих обсягів даних у своїх дослідженнях.

Визнаються академічно нечесними такі способи використання моделей ШІ, які порушують принципи доброчесності та етики досліджень.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	залік	
90-100	зараховано	
70-89		
51-69		
1-50	не зараховано	

Схема розподілу балів

Залік	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповідні семінарських заняття та виконання індивідуальних завдань, який переводиться	30 балів (проміжний контроль) – середньозважений бал оцінок за результатами
--------------	--	---

	у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	виконання модульної контрольної роботи, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,3
Мінімальний пороговий бал	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ».

Форма проміжного контролю - модульна контрольна робота

Зразок модульної контрольної роботи:

Форма підсумкового контролю – залік.

Залік отримує здобувач вищої освіти, який виконав всі види роботи, визначені в робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.

0 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.
----------------	--

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи:

- змістовність - 3 бали;
- відповідність темі та стилю оформлення - 2 бали;
- максимальна кількість балів – 5 балів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у письмовій тестовій формі. Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою: від «0» до «30».

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
2. Куцевол О. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) : навч. посіб. Київ : Освіта України, 2009. 464 с.
3. Куцевол О. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури: монографія. Вінниця: Глобус-Прес, 2006. 348 с.
4. Лісовський А. М. Етюди з методики викладання літератури. Київ : Ленвіт, 2013. 105 с.
5. Мазурина В. Методика викладання літератури в школі: підруч. для студ. вищ. навч. закладів. Горлівка: Вид-во ГДППМ, 2011. 225 с.
6. Куцевол О. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія): монографія. Київ: Освіта України, 2011. 464 с.
7. Мірошниченко Л. Конспект лекцій з дисципліни «Методика викладання української літератури в середній школі». Київ, 2017. 124 с.
8. Наукові основи методики літератури: навч.-метод. посіб. / за ред. д.ф.н., проф., чл.-коресп. АПН України Н.Й.Волошиної. Київ: Ленвіт, 2002. 344 с.
9. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>
10. Пасічник Є.А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2000. 384 с.
11. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник [за ред. О. І. Пометун]. К.: Видавництво А. С. К. , 2004. 192 с.
12. Пультер С.О. Методика викладання української літератури в школі: курс лекцій для студентів-філологів. Тернопіль, 2009.
13. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах: навч. посіб. для студентів-філологів. Київ: Ленвіт, 2011. 291 с.
14. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу. Монографія. К.: Ленвіт, 2004. 304 с.
15. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі: метод. посіб. для вчителя. Київ : РВЦ «Проза», 1995. 256 с.
16. Степанишин Б. Стратегія і тактика в літературній освіті учнів. Тернопіль, 2003. 191 с.
17. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 312 с.
18. Шуляр В.І. Сучасний урок української літератури: теорія, методика, технологія: монографія. Миколаїв: Гліон, 2012. 876 с.
19. Шуляр В.І. Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання: монографія. Миколаїв, Вид-во. ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 348 с.
20. Яценко Т. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): монографія. Київ : Педагогічна думка, 2016. 360 с.

Затверджено на засіданні кафедри української мови і літератури
протокол №8 від «12» січня 2024р.